

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Швидченко І. Г.

кандидат юридичних наук,

доцент циклу правових дисциплін кафедри екологічного права і контролю

Одеський державний екологічний університет

м. Одеса, Україна

Національне законодавство посідає визначальне місце у процесах досягнення позитивної екологічної динаміки трансформації стану навколишнього середовища. За результатами щорічного підрахунку синтетичного індексу ефективності довкілля (EPI) в межах спільного наукового проекту Центру екологічної політики та права при Єльському університеті (YCELP), Центру міжнародної інформаційної системи наукових знань про Землю (CIESIN) та Всесвітнього економічного форуму (WEF), Україна в 2018 році посіла 108 місце з 180 країн Світу за показниками здоров'я екології та екосистемної життєздатності [4], що свідчить про наявність нагальної потреби у реформаційних змінах нормативно-правового поля країни. Прогалини та колізії, існуючі в національному екологічному законодавстві стають перепоною на шляху до реалізації євроінтеграційних процесів та участі у європейських екологічних програмах. Наразі на 20-му саміті Україна-ЄС, що мав місце 9 липня 2018 року, було подовжено термін розгляду можливості приєднання України до програми ЄС Life+ (бюджет з 2014 по 2020 роки 3,4 млрд. Євро) та перспектив набуття Україною статусу партнера в Європейській агенції з питань довкілля [5].

Обраний Україною курс на євроінтеграцію покладає на нашу державу ряд зобов'язань щодо поступового приведення національного правового поля у відповідність з чинними екологічними правовими нормами, розробленими європейською спільнотою. Так, укладення Угоди між Урядом України та Європейським співтовариством з атомної енергії про наукову і технологічну співпрацю та асоційовану участь України у Програмі наукових досліджень та навчання Євратом (2014-2018) від 27 червня 2016 р. потребує від національного суб'єкта правотворчості нормативного врегулювання аспектів наближення процедурного поводження з радіоактивним паливом та його відходами з огляду на різні діючі технічні регламенти в країнах ЄС та Україні [1].

Одним з актуальних напрямків реформування екологічного законодавства, з огляду на положення ст. 342 Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. (надалі – Угода про асоціацію з ЄС), є внесення змін до національної нормативної регламентації поводження з радіоактивними відходами [2]. Виконання поставленої європейською спільнотою завдання потребує від законодавця:

- прийняття правових норм з регламентації реабілітації майданчиків сховищ радіоактивних відходів;
- розробки національної компетенційної та освітньої системи в напрямку поводження з радіоактивними відходами;
- законодавчого врегулювання дій автоматизованої системи радіаційного захисту;
- побудови системного нормативного підходу до геологічного захоронення радіоактивних відходів в Україні.

Вимагає структурних змін правова регламентація управління якістю природних ресурсів. Так, запровадження змін в правовому регулюванні управління екологічною якістю водних ресурсів започаткувала імплементація Директиви 2000/60/ЄС «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року, що спричинила внесення доповнень до Водного кодексу України в 2014, 2016 та 2017 рр. Разом з тим, наближення нормативного регулювання в зазначеній сфері потребує формування в державі басейнового типу оперування водними ресурсами у поєднанні із залученням до вирішення поточних питань з управління якістю водних ресурсів представників органів місцевого самоврядування. Така система передбачає складну нормативну реалізацію з огляду на потребу комплексної взаємодії владних осередків на всіх рівнях як в питаннях правотворчості, так і в питаннях делегування владних повноважень щодо перерозподілу операційних коштів [5].

Не менш актуальними з точки зору регламентації регуляторного впливу є захист національного земельного фонду. Національний план дій щодо боротьби з деградацією земель та опустелюванням на липень 2018 року має суттєві нормативні прогалини у виконанні у вигляді відсутності: належним чином прийнятого ЗУ «Про збереження ґрунтів та охорону їх родючості»; прийняття постанов КМУ «Про нормативи якісного стану ґрунтів» та «Про внесення змін до Порядку збирання, використання, поширення інформації про опустелювання та деградацію земель»; схваленої Концепції реформування державної системи моніторингу навколишнього природного середовища. На думку міністра екології та природних ресурсів України Семерака Остапа Михайловича України з огляду на деградаційні земельні процеси навколишньому середовищу країни наноситься непряма шкода в розмірі 20 млрд. грн. на рік [5].

Кліматичні перетворення на планеті набули глобального масштабу і потребують інклюзивної участі всієї спільноти, що підтверджується положеннями ст. 76 Угоди про асоціацію з ЄС відносно участі України в просуванні Механізму спільного запровадження Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату 1997 року [2]. Ратифікація Україною 14 липня 2016 р. Паризької кліматичної угоди, яка прийшла на зміну Кіотському протоколу, вимагає міжнародної контраверсивної нормотворчості з побудови регламентаційних процедур, що називають «Книгою правил» в формуванні якої залучено й Україну. Становлячи собою аксіологічний

екологічний орієнтир, Паризька кліматична угода безумовно потребує власної суверенної конкретизації у вигляді національної стратегії розвитку. Представлений у листопаді 2017 р. проект Стратегії низьковуглецевого розвитку України до 2050 року, підготовлений за технічної підтримки проекту Агентства США з міжнародного розвитку «Муніципальна енергетична реформа в Україні» ще й досі не отримав власної підтримки з огляду на окреслену в ньому необхідність зменшення вуглецевих викидів для України на 70% до 2050, що потребуватиме надпотужного фінансування [5].

Нормативно небезпечною в частині розвитку екологічного законодавства стала ситуація з похибками національної імплементації Базельській конвенції про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх видаленням на рівні від 1989 р. в національне нормативне поле у вигляді постанови КМУ від 13 липня 2000 р. № 1120 «Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів» [3]. З огляду на хибний переклад, пункт 11 наведеного вище Положення критично звужує питання транснаціонального переміщення небезпечних відходів помилково виключаючи утилізаційні дії з логіки видалення. Подібна ситуація створює непереборну нормативну перепону на вивезенні небезпечних відходів з України в напрямку утилізаційних потужностей країн Європейського Союзу.

Угода про асоціацію з ЄС в межах 6-ї глави ставить широкі орієнтири співробітництва в збереженні біорізноманіття. До найбільш знакових орієнтирів екологічного біосферного регулювання слід віднести імплементацію директиви 2009/147/ЄС «Про захист диких птахів» та директиви 92/43/ЄЕС «Про збереження природного середовища існування дикої флори і фауни». Обидва зазначених документа в значній мірі нівелюють перспективи розвитку кризових станів в структурі біогеоценозів та комплексно усувають найбільш питоми проблеми. Разом з тим, практична реалізація положень в частині створення спеціальних природоохоронних територій, запровадження спеціальних режимів полювання, моніторингу популяції визначає необхідність конкретизації на національному правовому рівні механізмів реалізації даних аспектів, а також істотного нарощення матеріальних витрат, що має ґрунтуватись на додатковому узгодженні в середині виконавчої гілки влади [5].

Висновки. Євроінтеграційні процеси, що тривають в Україні, обумовили активізацію правотворчості в частині приведення екологічного законодавства країни у відповідність з вимогами європейського співтовариства. Триваючі реформації екологічного законодавства передбачають запровадження не лише чинних екологічних стандартів ЄС, але й екологічних правових норм інших міжнародних інституцій, з огляду на участь країн ЄС у численних проектах з захисту навколишнього середовища. Запорукою дієвості реформованого екологічного законодавства є запровадження належного механізму реалізації правових норм, що передбачає, з одного боку, необхідність інституціональної

взаємодії представників органів державної влади та місцевого самоврядування, а з іншого – відповідного матеріального забезпечення.

Література:

1. Угода між Урядом України та Європейським співтовариством з атомної енергії про наукову і технологічну співпрацю та асоційовану участь України у Програмі наукових досліджень та навчання Євратом (2014-2018) від 27 червня 2016 р. // Офіційний вісник України. 2016. № 83. Ст. 2720.

2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27.06.2014 р. // Офіційний вісник України. 2014. № 75. Ст. 2125.

3. Про затвердження Положення про контроль за транскордонними перевезеннями небезпечних відходів та їх утилізацією/видаленням і Жовтого та Зеленого переліків відходів: Постанова КМУ від 13 липня 2000 р. № 1120 // Офіційний вісник України. 2000. № 29. Ст. 1217.

4. Офіційний сайт EPI URL: https://epi.envirocenter.yale.edu/epi-topline?country=&order=field_epi_score_new&sort=asc

5. Офіційний сайт Міністерства екології та довкілля URL: <https://menr.gov.ua/>